

Mr Slobodan N. Ilijić¹

PRIKAZ SAVETOVANJA

PRAVO OSIGURANJA NA TRIDESETOM SUSRETU PRAVNIKA KOPAONIČKE ŠKOLE PRIRODNOG PRAVA

Udruženje Kopaoničke škole prirodnog prava organizovalo je 30. susret pravika na Kopaoniku decembra 2017. godine. Opšta tema ovog susreta glasila je „*Pravedno pravo i stvarnost*“. Na tu temu organizator je objavio 190 referata, koji su raspoređeni u četiri toma časopisa *Pravni život* br. 9-12/2017, odnosno u šest katedri i 23 sekcije tog časopisa, a sve to odštampano je na oko tri hiljade stranica. Predmet ovog prikaza čine najpre akcenti o osiguranju iz osnovnog referata, zatim referati o osiguranju (pre svega iz sekcije o osiguranju), kao i referati iz drugih sekcija koji su blisko povezani s nekim od predmeta osiguravajuće delatnosti.

1. Na opštu temu ovog susreta pravika referat je podneo predsednik Udruženja Kopaoničke škole prirodnog prava **prof. dr Slobodan Perović**. U mnoštvu različitih vrsta pravne odgovornosti, uvodni referat zadržao se na pitanjima osnova građanskopravne deliktne odgovornosti, dovodeći je u vezu sa osiguranjem. Najpre, autor je istakao da je u evoluciji osnova građanskopravne deliktne odgovornosti danas dostignuta sledeća trihotomija: (1) najpre je razvijena subjektivna odgovornost po osnovu krivice; (2) zatim je došlo do uzleta objektivne odgovornosti bez obzira na krivicu kada su u pitanju opasne stvari i opasne delatnosti; (3) najzad je nastupila socijalizacija odgovornosti kao mogući put odgovornosti u uslovima savremene tehničke i tehnološke civilizacije. Ulazeći bliže u analizu socijalizacije odgovornosti, uvodni referat istakao je da samo snažni socijalni fondovi formirani na nivou nekog kolektiviteta (država, osiguravajuće društvo) mogu da budu efikasni i pravični, dok u drugim slučajevima (velike katastrofe) ti fondovi mogu samo delimično da ostvare navedenu efikasnost i pravičnost. Analizirajući dalje socijalizaciju odgovornosti, autor uvodnog referata istakao je da opasne stvari i

¹ Autor je član Predsedništva Udruženja pravika Srbije

I-mejl: slobodanilijic@yahoo.com

Rad je primljen: 8. 2. 2018.

Rad je prihvaćen: 16. 2. 2018.

opasne delatnosti proizvode veće štete, ugrožavajući brojna lična i materijalna dobra, sve do stepena moguće katastrofe. Do takvih šteta dolazi jednokratnom upotrebom opasne stvari (kao primer, navedeni su izvori akumulirane energije) ili kontinuiranim korišćenjem većeg broja opasnih stvari (kao primer, naveden je automobilski saobraćaj). Otuda potreba, precizira se u uvodnom referatu, da se organizuje obavezno osiguranje od odgovornosti te da se formiraju fondovi, koji bi, po posebnim pravilima, isplaćivali naknadu štete žrtvama predviđenog štetnog događaja. Krivica, kao relevantna okolnost, ostala bi samo za regresni zahtev prema namernom počiniocu štete. Uvodni referat je, dakle, na primeru pozitivnog prava osiguranja od auto-odgovornosti, prikazao odnos između pravednog prava i životne stvarnosti.

2. U sekciji o osiguranju organizator je razvrstao pet referata. Referati iz te sekcije publikovani su u časopisu *Pravni život* br. 11/2017. Pored tih pet referata, u ovom odeljku prikazana su još dva referata, koje je organizator rasporedio u druge katedre i sekcije. Ta dva referata bliska su po predmetu razmatranja – jednom od najrazvijenijih poslova osiguranja – obaveznom osiguranju od auto-odgovornosti. Referat iz tač. 6. objavljen je u časopisu *Pravni život* br. 9/2017, a referat iz tač. 7. ovog odeljka objavljen je u časopisu *Pravni život* br. 12/2017.

2.1. Čelno mesto za referate u sekciji o osiguranju organizator je poverio **prof. dr Jovanu Slavniću** i njegovom referatu na temu *Pravni okvir za savremeno regulisanje obligacionih odnosa posrednika osiguranja u Srbiji*. Autor je detaljno, na 15 stranica, izložio veliki broj formulacija odredaba s kojima bi valjalo da se reguliše ugovor o posredovanju u osiguranju u Prednacrtu građanskog zakonika Republike Srbije od 29. maja 2015. godine (dalje u tekstu: Prednacrt). U referatu su kao uzor za odredbe budućeg ugovora o posredovanju u osiguranju u Prednacrtu uzete odredbe nemačkog i austrijskog zakona iz materije ugovora o osiguranju. Samo se formulacija odredaba iz člana 1418. stav 7. Prednacrta (član o zastupnicima osiguranja) podudarila sa autorovim shvatanjem kako treba regulisati ugovor o posredovanju u osiguranju. Kraćoj kritici u referatu profesor Slavnić podvrgao je i odredbe Prednacrta u kojima je regulisan ugovor o zastupanju u osiguranju. U zaključku je dominirao stav da u Prednacrtu nedostaje pravni okvir za regulisanje ugovora o posredovanju u osiguranju, i to predstavlja suštinu referata. U daljem radu na Građanskom zakoniku RS trebalo bi da se reguliše ugovor o posredovanju u osiguranju, saglasno formulacijama odredaba o tom ugovoru iz ovog referata.

2.2. Urednik sekcije za osiguranje na ovom susretu pravnik Kopaoničke škole prirodnog prava, **prof. dr Nataša Petrović Tomić** podnela je referat na temu *Ombudsman za rešavanje potrošačkih sporova iz osiguranja*. Polazište referata bila je konstatacija da u osiguranju u Srbiji nema razvijenog sistema vansudskog rešavanja sporova (skraćeno: VRS), odnosno onakvog kakav postoji u pravu osiguranja članica EU. Sledeće polazište referata bio je stav da je osiguranik u isto vreme i potrošač, iz čega je referentkinja sporove osiguranika sa osiguravačem iz ugovora o osiguranju

kvalifikovala kao potrošačke sporove. Zbog nepostojanja VRS u osiguranju Srbije, prof. Tomić se logično odlučila da prikaže dva evropska sistemski modela VRS (jedan za sve finansijske usluge, a drugi sektorski, za osiguranje ili za bankarstvo i sl.). Od opšteg, ona je pošla ka pojedinačnom, stavljajući akcenat izlaganja na nemački privatni ombudsman. Na kraju, referentkinja je izvela opšti zaključak da su i osiguravači i osiguranici zadovoljni nemačkim privatnim ombudsmanom. S jedne strane, u odnosu na osiguravače zaključeno je da su oni, iz marketinških razloga, lepo prihvatili ombudsmans, zatim da su delovanjem tog ombudsmans smanjeni troškovi poslovanja osiguravača i da je, najzad, kako je podvučeno u referatu, način rešavanja prigovora osiguranika pred ombudsmanom takav da doprinosi korporativnom upravljanju osiguravača, kao i poboljšanju unutrašnje kontrole unutar osiguravajućih društava. S druge strane, u odnosu na osiguranike zaključeno je da je način izbora ombudsmans ukazivao osiguranicima na to da je ombudsman stručno lice za poslove osiguranja i da je nezavisna institucija. U nastavku zaključka naglašeno je da je osiguranik po podnošenju prigovora osećao da je ušao u proceduru pred ombudsmanom u kojoj se poštuje njegov argument u osporenom odnosu sa osiguravačem. S tim u vezi referentkinja je podvukla da je od ukupnog broja prigovora tek 1/3 podnetih prigovora rešena u korist osiguranika. Najzad, u slučaju argumentovane odbijajuće odluke ombudsmans nezadovoljni osiguranik, podnosioc prigovora, mogao bi da pokrene sudski postupak, ali je u referatu konstatovano da je relativno mali broj osiguranika nezadovoljnih odlukom ombudsmans pokretao sudski spor.

2.3. Tema pod naslovom *Pravna priroda regresa osiguravača u osiguranju od automobilske odgovornosti* obrađena je u referatu **prof. dr Siniše Ognjanovića**. Osnovna teza referata je da pravnu prirodu regresa treba najpre posmatrati iz ugla nastanka regresne obaveze, tj. iz ugla nastanka obaveze regresnog dužnika, kao i da regresna obaveza predstavlja jedan poseban izvor obligacija. Autor je istakao da je ovu osnovnu tezu zastupao od 2003. godine, kada je bila objavljena njegova monografija pod naslovom *Osiguranje od odgovornosti za štete pričinjene motornim vozilom*. Polazeći od osnovne teze, referent je kritikovao stav iz domaće i strane sudske prakse da osiguranik i osiguravač solidarno odgovaraju oštećenom iz saobraćajne nesreće. Kritiku tog stava u referatu autor je potkrepio ocenom da su obaveze osiguranika i osiguravača različite po svojoj prirodi, izvoru i predmetu, kao i da se nije radilo o situaciji (saobraćajnoj nesreći) u kojoj je više lica prouzrokovalo istu štetu. Pošto je u referatu konstatovano da stav 3. člana 1462. Prednacrt glasi: „Osiguravač i osiguranik koji je odgovoran za prouzrokovanu štetu odgovaraju kao solidarni dužnici“ – referent je predložio da se na kraju ovog stava tačka obriše i dodaju sledeće reči: „samo do iznosa osiguravačeve obaveze“. Predložena dopuna u navedenom članu obrazložena je na sledeći način: u dopunjenom stavu 3. člana 1462. Prednacrt regulisana je posebna, ili ograničena, ili nepotpuna, ili nepravna solidarnost, koja se prostire do visine osiguravačeve obaveze, odnosno do obima osiguravačeve obaveze, a nikako

preko te visine ili preko obima osiguravačeve obaveze. Pošto je referent izložio svoje neslaganje sa još nekim teorijskim shvatanjima pravne prirode regresa osiguravača, koje su zastupali domaći teoretičari prava osiguranja iz 80-tih godina prošlog veka, kao i neki švajcarski i francuski pisci, autor je u zaključku podvukao da je nesporno da su pravo i obaveza na regres utvrđeni zakonom i dodatno ugovorom, ali da u teoriji nema saglasnosti o građanskopravnim argumentima kojim se mogu objasniti ta prava i obaveze na regres. Otuda, u referatu je zaključeno da je regres iz osiguranja od auto-odgovornosti pravo i obaveza koja proizlazi iz posebnog izvora raznih obligacija, odnosno iz drugih pravnih činjenica iz kojih nastaju obligacije.

2.4. Mr Slobodan Ilijić, član Predsedništva Udruženja pravnik Srbije, pripremio je referat pod naslovom *Na marginama zajedničkih odredaba o osiguranju u Prednacrta građanskog zakonika Republike Srbije*. Polazište referata bile su činjenice da je u toku javna rasprava o Prednacrta, da je već prošlo vreme načelnog „razmatranja i sagledavanja“ pitanja koja treba da formuliše Radna grupa Vlade RS za izradu Građanskog zakonika RS, te je konstatovao da je vreme da se formulišu konkretne odredbe članova za koje se pojedini predlaže. U tom smislu u referatu su predložene formulacije za pojam ugovora o osiguranju iz člana 1390. Prednacrta, zatim za pojam rizika iz člana 1391. Prednacrta i, najzad, za pojam osiguranog slučaja iz stava 1. člana 1392. Prednacrta. Svako od ove tri teme iz tri člana Prednacrta pripao je po jedan odeljak u referatu, a na kraju razmatranja svakog od ta tri odeljka, tj. tri člana Prednacrta, referent je izlaganje zaključio formulacijom kojom je izraženo kako on vidi da dotični član ili stav u članu Prednacrta treba zakonodavno-pravno uobličiti. Stoga referat nije sadržao posebno izražene zaključke, jer su zaključci u stvari završne formulacije zakonodavno-pravno uobličene za svaki od ta tri člana Prednacrta.

2.5. Osiguranje lica u Građanskom zakoniku Srbije bila je tema referata **dr Zorana Radovića**, člana Izdavačkog saveta časopisa *Tokovi osiguranja* Beograd. U prvom delu referata izložen je izvestan broj teza o osiguranju života, u drugom delu izložene su samo teze o osiguranju od posledica nesrećnog slučaja, dok su u trećem i najdužem delu referata izložene primedbe, a odmah u njihovom nastavku i konkretni predlozi za pojedine formulacije pravnih instituta u Prednacrta. U prvom delu referata teze o osiguranju života obuhvatile su obaveze ugovarača osiguranja, potom obaveze osiguravača i, najzad, isključenje rizika po samom zakonu. Drugi deo referata odnosio se na osiguranje lica od posledica nesrećnog slučaja, a težište je bilo na definiciji pojma nesrećnog slučaja. Izlaganje u trećem delu referata započelo je izlaganjem uticaja prava EU na rešenja Građanskog zakonika RS. U nastavku trećeg dela referata predložena je formulacija (nenumerisane) odredbe Prednacrta, koja bi glasila: „Potrošač u svojstvu ugovarača osiguranja i osiguranika dužan je, prilikom odgovaranja na postavljena pitanja osiguravača, pokazati razložnu pažnju.“ Dalje, u referatu je navedeno da je u Prednacrta jedna od odredaba glasila: „Osigurani slučaj je događaj koji nastaje ostvarenjem osiguranog rizika“, a referent je, umesto navedene,

predložio svoju sledeću formulaciju: „Osigurani slučaj nastaje ostvarenjem osiguranog rizika“. U istom tonu autor je predložio formulaciju za ugovor o posredovanju koja bi glasila: „Posrednik osiguranja mora da posluje pošteno, savesno i profesionalno u najvećem interesu naručioca osiguranja. Obavezan je da naručioca osiguranja obavesti o prirodi naplate svojih usluga u vezi sa ugovorom o osiguranju i o svom identitetu. Naknadu za usluge posrednika plaća naručilac osiguranja“. Autor je konstatovao da je u Prednacrtnu predviđeno da osiguravač nije dužan da naknadi štetne posledice prouzrokovane ratnim operacijama ili pobunama, ako nije drukčije ugovoreno. U nastavku navedene konstatacije autor je predložio sledeće dopune: da se ispred reči „ratnim operacijama“ doda reč – „neposredno“ – a da se posle reči „ratnim operacijama“ doda zapeta i reč – „terorizmom“.

2.6. Organizator je referat **prof. dr Nataše Tomić Petrović** na temu *Prekršaji i zaštita prava na život u saobraćaju u Republici Srbiji* rasporedio u katedru pravo na život. Referat je vrlo interesantan za zaposlene u osiguranju jer se najveći deo izlaganja odnosio na pravna pitanja niza važećih zakona relevantnih za saobraćaj na drumovima, a naročito na zakon koji je regulisao prekršajni postupak u oblasti saobraćaja na putevima. Pravna pitanja iz materije saobraćaja na putevima referentkinja je izložila s merom i razložno. Karakteristika ovog referata sastojala se u tome što je ostvaren specifičan ugao posmatranja pojma saobraćajne nesreće. Referat je publikovan u časopisu *Pravni život* br. 9/2017, a preporučuje se pažnji zaposlenih u osiguranju na poslovima auto-osiguranja (obaveznog i auto-kaska).

2.7. Referat **Ive Tomić**, istraživača pripravnika, pod naslovom *Razvoj auto-odgovornosti u pravu Evropske unije*, organizator je rasporedio u sekciju referata posvećenih pravu EU, s obzirom na to da je u žiži referata bio prikaz šest direktiva EU iz materije obaveznog osiguranja od auto-odgovornosti. Ugao posmatranja ovog referenta na navedene direktive sastojao se u tome da objasni razloge po kojima je donošenje svake docnije direktive proisteklo iz nedostataka prethodne direktive. Izlaganje šeste direktive svedeno je samo na pravni institut poznat u praksi kao Evropski izveštaj o saobraćajnoj nesreći. U zaključku je istaknuto da su određena pitanja različito rešena u okviru zakonodavstava različitih država, ali da se kontinuirano radi na njihovom usavršavanju.

3. Zakon o stanovanju i održavanju zgrada (*Službeni glasnik RS*, br.104/2016) stupio je na snagu 31. decembra 2016. godine. Zakon je u delatnost osiguranja uveo jedan nov oblik obaveznog osiguranja. Reč je o obaveznom osiguranju od profesionalne odgovornosti upravnika stambene zajednice. Referati iz tač. 1 i 2 ovog odeljka interesantni su za zaposlene u osiguranju koji se bave obaveznim osiguranjem od profesionalne odgovornosti upravnika stambenih zajednica, zatim za zaposlene u osiguranju koji su angažovani na različitim poslovima dobrovoljnog osiguranja nekretnina (zgrada, stanova i zajedničkih delova stambenih i poslovnih zgrada, odnosno za osiguranje jednog ili više delova stambene zajednice u celini).

Referati iz tač. 1 i 2 ovog odeljka objavljeni su u časopisu *Pravni život* br. 11/2017. U istom broju časopisa objavljen je i referat iz tač. 3 ovog odeljka, s tim što je taj referat interesantan za zaposlene u osiguranju angažovane na poslovima klasičnog osiguranja građevine u izgradnji.

3.1. Referat koautora **prof. dr Dragora Hibera** i **prof. dr Miloša Živkovića** na temu *Neka otvorena pitanja u hipotekarnom pravu Srbije* odnosio se u prvom redu na pravnu problematiku hipoteke na objektu u izgradnji, kao i na hipoteku dela objekta u izgradnji.

3.2. Predrag Čatić, specijalista za pravna pitanja iz Udruženja banaka Srbije p.u, podneo je referat pod naslovom *Ispis hipoteke u opštem interesu na osnovu restitucije i potraživanje banke*. Za razliku od prethodnog referata, koji je iz ugla novog vlasnika stana, kao i investitora, razmatrao probleme objekta u izgradnji, odnosno dela objekta u izgradnji (stana, poslovnog prostora i dr.), drugi referat je isti problem posmatrao iz ugla kreditora, banke. Oba referata obrađuju aktuelnu problematiku izgradnje građevina u Srbiji i građanskopravni aspekt odgovornosti u stambenom pravu. Autori oba referata u svojim analizama zasnivali su svoje konstatacije i zaključke na okončanim ili sudskim predmetima u toku. Pravne posledice izloženih problema imaju velik uticaj na poslove osiguranja o kojim je bilo reči u uvodnim rečenicama ovog odeljka.

3.3. Na temu *Upravljanje stratejskim promenama u građevinarstvu po modelu ugovora „ključ u ruke“* (teorija i stvarnost) koautori referata su **prof. dr Mihajlo Rabrenović** i **Jelica Stamenković, doktorand**. U referatu se javlja nastojanje da se osvetle makroaspekti i mikroaspekti organizacione strukture građevinskih privrednih društava u Republici Srbiji.

4. Zakon o lekovima i medicinskim sredstvima (*Službeni glasnik RS*, br. 30/2010, 107/2012, 106/2017 – dr. zakon i 113/2017 – dr. zakon) stupio je na snagu 15. maja 2010. godine. I taj zakon i istoimeni raniji zakon predviđali su da proizvođač lekova ili njegov zastupnik u Srbiji (dalje u tekstu: sponzor) mora da ugovori obavezno osiguranje od odgovornosti za štetu koju pretrpi lice koje se podvrgava kliničkom ispitivanju leka (član 72.). Kod ovog oblika osiguravajuće zaštite predmet osiguranja jeste odgovornost pri kliničkom ispitivanju lekova. Referat iz tač. 1 izlagao je o dva predmeta: jedan je odgovornost, a drugi su subjekti koji se podvrgavaju kliničkim ispitivanjima lekova. Referat iz tač. 2 ovog odeljka upotpunjuje prvi referat, ali iz jednog sasvim drugog ugla. Oba ova referata organizator je objavio u časopisu *Pravni život* br. 9/2017.

4.1. Referat na temu – *Trudnice i dojlje kao subjekti kliničkih ispitivanja lekova* (Uredba EU br. 356/2014) podnela je **prof. dr Dragica Živojinović**. U referatu je obrađeno pitanje da li i u kojoj meri treba sprovoditi kliničko ispitivanje lekova na trudnicama i dojiljama. Pošto su prikazani opšti uslovi za sprovođenje kliničkih ispitivanja lekova na trudnicama i dojiljama, mere specijalne zaštite, kao i režim terapijskog ispitivanja lekova u srpskom pravu, referentkinja je u zaključku ukazala

na one odredbe Uredbe EU br. 365/2014 u kojima je sadržana specijalna zaštita trudnica i dojlja kao subjekata u kliničkim ispitivanjima lekova. Referentkinja je i ranije objavljivala radove o odgovornosti pri kliničkom ispitivanju lekova i tom prilikom je obično u analizu uključivala i osiguranje.

4.2. Autor referata pod naslovom *Aspekt medicinskog prava u zdravstvenoj zaštiti majki dojlja* bila je **dr Hajrija Mujović**, naučni savetnik Centra za pravna istraživanja Instituta društvenih nauka u Beogradu. Predmet ovog referata predstavljao je pre svega medicinskopravni aspekt u vezi s majkama dojljama iz ugla uporednog prava i pozitivnog prava Republike Srbije. U poređenju s prethodnim referatom iz ovog odeljka, koji u vidu ima jedan privatnopravni ugao posmatranja odgovornosti sponzora pri kliničkim ispitivanjima lekova kod trudnica i majki dojlja, ovaj drugi referat u vidu ima javnopravni status majki dojlja. Zaposlenom u osiguranju na poslovima obaveznog osiguranja sponzora od odgovornosti za štete pričinjene licima koja su podvrgnuta kliničkim ispitivanjima lekova neophodno je znanje te oblasti kako iz privatnopravnog tako i iz javnopravnog ugla.

5. Zakon o javnom beležništvu (*Službeni glasnik RS*, br. 31/2011, 85/2012, 19/2013, 55/2914 – dr. zakon, 93/2014 – dr. zakon, 121/2014, 6/2015 i 106/2015) uveo je obavezno osiguranje od odgovornosti za štete pričinjene trećim licima (član 59). Do konstituisanja institucije javnog beležnika došlo je u Srbiji 2011. godine. Od tada je nadležnost javnog beležnika menjana više puta, prvenstveno noveliranjem zakona iz materije javnog beležništva, ali i usled dejstva drugih zakona. Međutim, od stupanja na snagu zakona iz materije javnog beležništva nije menjana zakonska obaveza javnog beležnika da se obavezno osigura od profesionalne odgovornosti za štete pričinjene trećim licima. Ove napomene učinjene su stoga što su u ovom odeljku referati tretirali različite nadležnosti javnog beležnika, a svima je zajednički predmet – odgovornost u javnom beležništvu. Kako god bilo, od zaposlenih u osiguranju angažovanih na poslovima u vezi s javnim beležništvom zahteva se dodatno znanje, s obzirom na različite nadležnosti javnog beležnika. Sva četiri referata objavljena su u časopisu *Pravni život* br.12/2017.

5.1. Prof. dr Nataša Stojanović i Ivana Evtimov, doktorand, pripremile su referat na temu *Uloga javnih beležnika u porodičnopravnim stvarima u Republici Srbiji* (sa posebnim osvrtom na javnobeležničku praksu). Koreferenti su najpre prikazali vezu između odredaba Zakona o javnom beležništvu i odredaba Porodičnog zakona, i njihov međusobni uticaj na nadležnosti javnog beležnika. Pored analize tih zakonskih veza i uticaja, koautori su referisali rezultate sprovedenog empirijskog istraživanja u javnobeležničkim kancelarijama u gradovima Vranje, Piro, Prokuplje, Aleksinac i u delu Niša za period od 1. septembra 2014. godine do 1. marta 2017. godine. Cilj ovog istraživanja bio je da se utvrdi jesu li u porodičnopravnim stvarima javni beležnici primenjivali u praksi svoja zakonska ovlašćenja, kao i da se identifikuju problemi koji prate primenu tih zakonskih ovlašćenja. Rezultate istraživanja koreferenti su saopštili

u sledećih pet poglavlja referata: (1) priznanje vabračnog očinstva; (2) pristanak na postupak biomedicinski potpomognute oplodnje; (3) sporazumni razvod braka; (4) ličnoimovinski odnosi između supružnika, vanbračnih partnera i srodnika; (5) imovinski odnosi između supružnika, vanbračnih partnera i srodnika. Koreferenti su u zaključku konstatovali da su javni beležnici u praksi (u navedenim gradovima) retko koristili svoja zakonska ovlašćenja u porodičnopravnim stvarima.

5.2. Prof. dr Nebojša Šarkić i prof. dr Milan Počuča referisali su na ovom Susretu pravnika Kopaoničke škole prirodnog prava na temu *Izvršenje javnobeležničkih akata prema odredbama novog Zakona o izvršenju i obezbeđenju*. U referatu su razmatrani javnobeležnički akti koji predstavljaju izvršne isprave u smislu Zakona o izvršenju i obezbeđenju i Zakona o javnom beležništvu. Ukazano je na to da Zakon o javnom beležništvu nije dovoljno iskoristio mogućnosti sačinjavanja javnobeležničkih poravnanja u cilju ubrzanja izvršenja obaveza poverioca i dužnika. Javnobeležničko poravnanje je institut poznat u uporednom pravu.

5.3. U referatu **dr Milene Trgovčević Prokić** predmet razmatranja bili su *Javnobeležnički zapis i solemnizacija*. Već u prvom odeljku javnobeležnički zapis definisan je kao isprava o pravnim poslovima i izjavama koju sastavlja javni beležnik. U drugom odeljku istaknuto je da ima više faza u javnobeležničkom postupku i da se u tom postupku sastavlja javnobeležnički zapis. Treći odeljak posvećen je postupku utvrđivanja identiteta, a u četvrtom odeljku težište izlaganja je usmereno ka postupanju javnog beležnika prilikom utvrđivanja identiteta stranke sa čulnim nedostacima. Što se pak tiče utvrđivanja identiteta stranaka po dužnosti u petom odeljku, u referatu je objašnjeno da su stranke po dužnosti one stranke koje je postavio sud ili fizičko lice (izvršitelj testamenta i dr.). Izlaganje referenta u šestom odeljku odnosilo se na utvrđivanje identiteta zastupnika, tumača, prevodioca i veštaka. Posle razmatranja različitih aspekata utvrđivanja identiteta od strane javnog beležnika, u sedmom odeljku izložene su situacije u kojima je javni beležnik bio dužan da u napomeni konstatuje ono što je bitno u načinu utvrđivanja konkretnog identiteta. U osmom odeljku objašnjena je situacija u kojoj javni beležnik nije mogao da utvrdi identitet. Deveti odeljak posvećen je pripremnoj fazi postupka pred javnim beležnikom, a sastoji se u objašnjenju radnji koje predstavljaju ispitivanje postojanja procesnih pretpostavki da javni beležnik preduzme službenu radnju. U sledećem, desetom odeljku precizirane su pravne radnje o kojima se sastavlja javnobeležnički zapis. U jedanaestom odeljku objašnjena su pravna dejstva pouke o pravnom leku, a u sledećem, dvanaestom odeljku bilo je reči o posledicama nedostatka upozorenja i pouke. U trinaestom odeljku govori se o uzimanju izjava, dok su u četrnaestom odeljku precizirana pravila u odnosu na datum, vreme, mesto i čas koji se unose u ispravu koju sastavlja javni beležnik. Petnaesti odeljak označio je skraćeni prikaz posebne faze odobravanja javnobeležničkog zapisa, a poneo je naslov Rekognicija. Referent se u šesnaestom odeljku bliže pozabavio radnjama oko potpisivanja

javnobeležničkog zapisa, dok je sedamnaesti odeljak bio naslovljen sa Pravo na pravni lek – a retirao je pravo nezadovoljne stranke da prigovor izjavi prvostepenom sudu. Već sa osamnaestim odeljkom referat je u ulazio u završnu fazu solemnizacije ili postupka potvrđivanja sadržine privatne isprave. U ovom odeljku navedeni su najvažniji ugovori za čiju je sadržinu zakon predvideo da ih obavezno potvrđuje javni beležnik. Devetnaesti odeljak obuhvatio je izlaganje o solemnizacionoj klauzuli, a u pretposljednem, dvadesetom odeljku objašnjeni su razlozi odbijanja solemnizacije. Poslednji, dvadeset prvi odeljak retirao je pravo na pravni lek protiv rešenja javnog beležnika o odbijanju solemnizacije.

5.4. Naslov referata prof. dr Arseno Janevskog glasio je *Javnobeležnički platni nalog*. U referatu se pošlo od činjenice da je još 1996. godine donet prvi zakon u BJR Makedoniji iz materije notarskih poslova, a da je u 2016. godini donet treći po redu zakon o javnom beležništvu. Predmet ovog referata su rešenja trećeg zakona iz materije javnog beležništva. Reč je bila konkretno o novom pravnom institutu pod nazivom javnobeležnički platni nalog. U zaključku je istaknuto da je novi pravni institut izazvao mnoge dileme i diskusije, te je u 2017. godini nadležno ministarstvo u BJRM formiralo Radnu grupu za pripremu Predloga za izmenu i dopunu Zakona o javnom beležništvu iz 2016. godine.

6. Zakon o izvršenju i obezbeđenju (*Službeni glasnik RS*, br. 106/2015, 106/2016 – autentično tumačenje, 113/2017 – autentično tumačenje) predvideo je obavezu javnog izvršitelja da zaključi ugovor o osiguranju za štetu koju bi svojom delatnošću mogao da prouzrokuje drugom licu, kao i obavezu da zaključi ugovor o osiguranju prostorija i predmeta primljenih u depozit za slučaj njihovog oštećenja, uništenja ili nestanka (član 478. stav 1. tačka 1.). Iz navedenih i drugih odredaba Zakona o izvršenju i obezbeđenju, za osiguravače proizlazi obaveza da pripreme odgovarajuće opšte i posebne uslove osiguranja u primeni tog zakona, s obzirom na to da su u okviru obaveznog osiguranja predviđeni različiti poslovi osiguranja. U vezi sa ovim zakonom organizator je objavio tri referata u časopisu *Pravni život* br. 12/2017.

6.1. U referatu Radmile Krstić, doktoranda, razmatrana je tema *Odgovornost javnog izvršitelja za štetu nastalu u postupku izvršenja ili obezbeđenja*. Već u uvodu referata istaknuto je da javni izvršitelj može u izvršnom postupku da pričinii štete u različitim pojavnim oblicima. Na tom popisu grešaka ili propusta javnog izvršitelja navedeni su sledeći pojavnii oblici: da omogući gubitak popisanih stvari, da proda stvari ispod cene propisane zakonom, da ne poštuje red prvenstva poverilaca pa poverilac zbog toga ostane nenamiren, da neblagovremeno sprovede mere obezbeđenja, da proda stvari koje pripadaju trećem licu a ne izvršnom dužniku, da proda stvari koje ne mogu da budu predmet izvršenja, da bez razloga ne sprovodi izvršenje itd. U referatu je razmatrana pravna priroda građanskopravne odgovornosti javnog izvršitelja, a posebno protivpravnost u postupanju javnog izvršitelja. Pošto

je ukazano na to da država ne odgovara za radnje javnog izvršitelja, odnosno da on nije državni službenik, puna pažnja u referatu poklonjena je obaveznom osiguranju od odgovornosti javnog izvršitelja za štete pričinjene trećim licima. Javni izvršitelj tretiran je kao jedna od pravosudnih profesija, pa su u referatu povlačene paralele između ovog obaveznog osiguranja javnog izvršitelja i oblika obaveznog osiguranja od odgovornosti kod ostalih pravosudnih profesija, advokata i javnih beležnika. U zaključku referata bilo je reči o odgovornosti javnog izvršitelja, odnosno o tome da krivica javnog izvršitelja zavisi od toga da li je pokazao pažnju dobrog stručnjaka prilikom obavljanja svoje delatnosti.

6.2. Prof. dr Vladimir Boranijašević pripremio je referat naslovljen kao *Postupak za utvrđivanje disciplinske odgovornosti javnih izvršitelja*. Težište referata bilo je na detaljnoj analizi odredaba o disciplinskoj odgovornosti, disciplinskim organima, disciplinskim merama i disciplinskom postupku, kome može da bude podvrgnut javni izvršitelj. U tom pogledu, istaknuto je u referatu, da su lakše disciplinske povrede predviđene u Statutu Komore javnih izvršitelja, a teže u Zakonu o izvršenju i obezbeđenju. Posebno je podvučeno da su pravila disciplinskog postupka propisana Pravilnikom o disciplinskom postupku protiv javnih izvršitelja, s tim što je referat ova pravna pravila disciplinskog postupka kvalifikovao kao poseban upravni postupak. U referatu je detaljno prikazan postupak imenovanja disciplinske komisije i samog toka disciplinskog postupka pred tom komisijom, kao i merama koje se izriču u disciplinskom postupku protiv javnog izvršitelja. **6.3. Temi Posredovanje javnih izvršitelja (dometi i limiti)** referat su posvetili **prof. dr Nevena Petrušić i docent Jelena Arsić**. Koreferenti su pošli od Zakona o posredovanju u rešavanju sporova iz 2014. godine i doveli ga u vezu sa Zakonom o izvršenju i obezbeđenju iz 2015. godine (počeo sa primenom 1. jula 2016.), iz čega su formulisali pitanje da li javni izvršitelj može profesionalno da se bavi posredovanjem u rešavanju sporova, kao i pitanjem da li se javni izvršitelj u predmetima izvršenja po Zakonu o izvršenju i obezbeđenju može baviti posredničkom delatnošću. U zaključku, koreferenti su dali pozitivne odgovore na oba pitanja, analizirajući navedena dva zakona i njihov međusobni uticaj.

7. Trideseti susret pravnika Kopaoničke škole prirodnog prava obeležilo je 190 referata iz svih oblasti i grana prava, ali i njihov internacionalni karakter obrade. U tom svetlu 18 referata, obuhvaćenih u ovom prikazu, označava nešto manje od 10 procenata ukupno objavljenih referata na ovom susretu. Pošto su prikazani referati tretirali neposredne teme o pravu osiguranja i teme blisko povezane s nekim od poslova osiguranja, može se zaključiti da je na lestvici popularnosti i važnosti u odnosu na ostale pravne oblasti i grane pravo osiguranja solidno kotirano. Verujemo da tim učinkom pravničke struke iz oblasti osiguranja čitalac ovog prikaza ne može da bude nezadovoljan.